

Studnička František Karel,

se narodil 15. listopadu 1870 v Praze jako syn slavného profesora matematiky české univerzity. Zemřel 2. srpna 1955 také v Praze. Studoval na akademickém gymnáziu (maturita 15.7.1889) a na lékařské fakultě UK v Praze, kde 23.7. 1895 promoval. Již v letech před promocí napsal své práce o parietálních orgánech (1893 a 1895) a v období okolo promoce popsal ontogenesi a fylogenesi předního mozku (1896). Mladý Studnička popsal nezávislý vznik parietálního orgánu mihule a v orgánu pineálním dokonce smyslové buňky sítnice, podobně jako u parietálního oka ještěřů. Zahraniční autority (Edinger, Burckhardt) uznávali pouze corpus striatum. Vzhledem k odlišnému názoru nemohl Studnička habilitovat. Také na české lékařské fakultě si užil nepříznivé kritiky podobně jako prof. Janošík. Až v roce 1900 se habilitoval na filosofické fakultě pro obor histologie a mikroskopické anatomie v ústavu prof. F. Vejvodského, ale nebylo pro něho místo. Od r. 1901 působil jako docent všeobecné zoologie a srovnávací anatomie c. k. Českého vysokého učení technického v Brně. Tam také pracoval jako knihovník, a dokonce přednášel zbožiznalství. Po první světové válce vybudoval v Brně jako řádný profesor histologie a embryologie lékařské fakulty Masarykovy univerzity histologický ústav (28.7.1919). Od 1.8.1919 do 30.9.1934 byl přednostou ústavu histologicko-embryologického LF MU a také suploval histologii a embryologii na VŠ zvěrolékařské v Brně (1919-21). V té době v ústavu histologicko-embryologickém nebyli žádní mladí asistenti, žádné sbírky, ani zařízení. Až okolo 1920 našel nadějněho medika J. Floriana, později docenta a konečně profesora. Když v roce 1930 prof. O. Srdínko zemřel, prof. Studnička odešel do Prahy jako řádný profesor histologie a embryologie (31.7.1934). Před druhou světovou válkou byl náhle pensionován (28.2.1939). Avšak nadále se věnoval vědecké práci a psal i přes citelné zhoršování zraku.

Z širokého vědeckého záběru pak vytvořil čtyři skupiny prací: Prvé práce ze srovnávací anatomie a embryologie obsahují popis parietálních orgánů mihule a morfologie předního mozku a mozkové kůry. Po velkých polemikách dal Edinger v roce 1906 Studničkově veřejně za pravdu. Druhá skupina se zabývala různými tkáněmi – vazivem, chrupavkou, kostí a zuby, jejich histologií i fylogenesí a regenerací přetrvávající tkáně notochordu. Třetí oblast pojednávala o buněčné teorii a významu J.E. Purkyně. Poslední, nejrozsáhlejší skupina prací se týkala cytologie a plasmalogie. Základní otázkou se stal původ základní substance a fibril. Je tato základní substance neživá nebo se vytváří přeměnou buněčné protoplazmy? Tyto otázky byly řešeny v rámci Möllendorfova velkého monografického sborníku „Handbuch der mikroskopischen Anatomie des Menschen“ jako „Die Organisation der lebendigen Masse“ (1929). Bylo bezpochyby velkou ctí, že tuto kapitolu v monografii napsal Čech. Do této skupiny patří i jeho poslední práce „Úvod do plasmalogie“. Za své zásluhy o československou vědu byl jmenován akademikem.

Wolf Jan, [Obrázek] narodil se 13. května 1894 v Novém Bydžově a zemřel 10. ledna 1977 v Praze. Jeho otec byl profesor kreslení na gymnáziu. Jan Wolf maturoval na gymnáziu v Křemencově ulici (12.7.1913). Na Lékařskou fakultu Karlovy University přišel v roce 1914. V roce 1916 se stal demonstrátorem ústavu histologicko-embryologického prof. Srdínka, promoval 22.3. 1919 a stal se asistentem téhož ústavu. Na rok odešel na stipendium do ústavu prof. A. Prenanta ve Francii a dále do ústavu prof. C. Hilla ve Velké Británii. Habilitován byl 18.2.1924, mimořádným profesorem byl jmenován 20.12.1927, a konečně řádným profesorem histologicko-embryologického ústavu Karlovy University v Praze se stal 6.9.1946 (s účinností od 28.10.1938). Od 1928 byl zástupcem přednosty histologicko-embryologického ústavu až do uzavření vysokých škol. Prof. Wolf měl velké kreslířské nadání a při přednáškách maloval mnoho schémat a řezů orgány.

Když za německé okupace (viz prof. Frankenberger) byly zavřeny všechny vysoké školy, přešel prof. Wolf do Státního ústavu pro zubní lékařství v Praze-Vinohradech.

V roce 1945 bylo otevřeno oddělení histologie v ústavu histologicko-embryologickém UK, a rokem 1948 se Wolf stává jeho přednostou. Od 20.8.1952 je pověřen externím vedením Laboratoře pro elektronovou mikroskopii ČSAV.

Dne 12.11.1952 je jmenován akademikem ČSAV a získává titul DrSc. Je nositelem mnoha cen a medailí českých i zahraničních. Vedoucím katedry histologie a embryologie FVL UK byl až do důchodu (1.9.1964). Od té doby je řádným vedoucím Laboratoře pro elektronovou mikroskopii a experimentální morfologii ČSAV, přejmenované 1.7.1970 na Laboratoř pro výzkum ultrastruktury buněk a tkání ČSAV a od 1.1. 1975 vedoucím vědeckým pracovníkem Ústavu experimentální medicíny ČSAV.

Prof. Wolf napsal zhruba 200 odborných článků: V mládí studoval stavbu Langerhansových ostrůvků a exokrinní tkáň pankreatu. Další oblastí jeho zájmu byla chrupavka, její mezibuněčná hmota a fibrily. A konečně hlavním tématem se později stala „Plastická histologie“, publikovaná jako „Stratum desquamans epidermis člověka“ a „Povrchový reliéf kůže člověka“ (1937).

Pomocí této nové metody pořizuje a popisuje přesné otisky tkání (reliéfy -1939). Publikuje řadu článků o zubech, ale také o suchých objektech (kostech apod.). Prof. Wolf „téměř suché objekty“ (sliznice) lehce natíral roztokem celloidinu (později Palapontem – sloučenina kyseliny methakrylové) a rychle usušil. Vzniklou povrchovou blanku lehce odstranil lepicí páskou a obdržel tak negativní otisk tkáně. V šikmém osvětlení v optickém, nebo po šikmém pokovení chromem ve vakuu v elektronovém mikroskopu (v letech 1949 a další) vznikaly nové pohledy, které odpovídaly obrazům pořizovaným později řádkovací (rastrovací) technikou (po letech 60. až 70. letech).

Krásným výsledkem byl důkaz klasické koncepce úplnosti epiteliální výstelky alveolů, který definitivně popřel teorii o nahém mesenchymálním povrchu (Jeker, L., 1933; Bargmann W., 1935; Clara M., 1936.). Wolf v článku „Příspěvek k řešení otázky výstelky plicních alveolů mikroreliefovým obrazem optickým i elektronovým“ (Čsl. Morfologie, 1953, 1: 55-69) popisuje, že alveolární povrch je všude kryt homogenní souvislou plasmatickou blanou extrémně tenkých výběžků epitelových buněk, kryjících kapiláry. Bezjaderné destičky pravděpodobně neexistují. Tyto obrazy se velmi podobají ultratenkým řezům pořízených Lowem (1952). Největším dílem prof. Wolfa byla „Plastická elektronová histologie vlhkých objektů“ (1949).

Po druhé světové válce (asi 1947) darovala UNRRA do ČSR dva elektronové mikroskopy. Jeden byl věnován histologickému ústavu v Praze – prof. Janu Wolfovi, druhý ústavu biologickému v Brně – prof. F. Herčíkovi. Svou mikroreliefovou metodu prof. Wolf modifikoval pro transmisní elektronový mikroskop.

Prof. Jan Wolf v roce 1940 poprvé napsal Mikroskopickou techniku. Mikroskopická technika byla publikována i v roce 1944 (Nakladatelství a vydavatelství „Vesmír“ nakl. s.r.o v Praze, 1944, str. 545); a Mikroskopickou techniku optickou i elektronovou pro biologické účely v roce 1954; (SZdN., 1954, str. 651). Již v roce 1936 s prof. Studničkou sepsali Histologii – prof. Studnička napsal cytologii a nauku o tkáních, Wolf "mikroskopickou anatomii". Tato první kniha vyšla v roce 1935 a byla hned rozebrána (Histologie a mikroskopická anatomie. Díl I. Histologie. Melantrich, Praha) a 1936

(Histologie a mikroskopická anatomie. Díl II. Mikroskopická anatomie. Melantrich, Praha). Po válce byla vytištěna jako skriptum téměř na novinovém papíru (1946, Melantrich, Praha) a znovu ještě v roce 1951 a 1953 (SPN, Praha).

Nová kniha „Histologie“ byla napsána prof. Wolfem, kde kapitolu o „Tkanivu nervovém“ připsal prof. Ivan Stanek; (SZdN Praha 1966, str. 897.) Tato učebnice, proti mnoha jiným, obsahovala nejen mikrorelífy, ale také mnoho elektron-mikroskopických obrazů našich, ale i cizích autorů. Učebnice byla vysázena různou velikostí písma. Větší místo bylo určeno pro studenty, malé pro fyziologické souvislosti nebo doplňující poznámky.